

Kokemuksia kiinnittymisestä digitalisoituvaan yhteiskuntaan

Podcastissa pääsee ääneen Pete, jolla on takanaan useita vuosia vankilassa. Miten onnistuu kiinnittyminen yhteiskuntaan, kun kaikki digitaidot tulee opetella aikuisena? Mistä saa apua ja tukea? Podcastin kesto noin 17min.

Osallistajat:

Kokemusasiantuntija Pete

Eeva-Mari Miettinen/ Sosiaalialan lehtori TAMK/ SotePeda 24/7-hanke

Tervetuloa mukaan Sotepeda Podcastiin. Olen Eeva-Mari Miettinen, sosiaalialan lehtori TAMKista. Tänäpä juttelen Peten kanssa, ja Peten kokemuksista digitalisoituvassa yhteiskunnassa. Keskustelemme digitaidoista, yhteiskuntaan kiinnittymisestä sekä siitä, millainen tuki mahdollistaa toimijuutta ja osallisuutta omassa elämässä. Hei Pete, kerro vähän kuka olet ja mitä sun elämäsi kuuluu nykyään.

Minä oon Pete ja 39-vuotias. Nykyään kuuluu ihan hyvää. Mutta aina ei oo kuulunut ihan hyvää. Mun taustoista sen verran että oon alkanut huumeita käyttää nuorena ja 18-vuotiaana oon joutunut ensimmäisen kerran vankilaan. Ja oon ollut sen jälkeen vankiloissa yli 10 vuotta. Eli yli puolet aikuiselämästäni. Oon elänyt sellaista elämää mitä rikollinen ja päihdeidenkäyttäjän elämä on. Se on ollut mun elämää 20 vuotta kunnes sitten se tie tuli päähänsä ja nyt oon tässä sitten opetellut uutta elämää ja pitkien päihdekuntoutusten jälkeen oon ollut nyt yli vuoden siviilissä ja tällä hetkellä opiskelen lähihoitajaksi oppisopimuksella.

Minkälainen rooli digilaitteilla ja digilaitteiden käytöllä on ollut sun elämässä?

No nyt sillä alkaa olla rooli... Että nykyään niitä tarvitaan. Se aika mitä mä elin siinä vankilamaailmassa ja käyttömaailmassa niin mä en tarvinnut niitä digilaitteita. Ei mulla ollut mitään mihin mä oisin tarvinnut niitä. Ei nettipankkia, ei tunnuksia, tai mä en asioinut missään Kelassa tai sossuissa tai missään netin kautta. Mä en osannut käyttää facebookia, nettiä, yhtään mitään sinä aikana eikä mua kiinnostanutkaan se. Mä en tarvinnut sitä silloin mihinkään. Tai oisin varmastikin tarvinnut, mutta ei vaan osannut käyttää eikä osannut tarvita. Tietenkin nykyään se on tärkeä juttu ja tarvitsen opiskelussa. On tarvinnut opetella sitten kun nykyään täytyy periaatteessa kaikki asiat hoitaa netin kautta.

Miten sitten silloin kun olet ollut laitoksessa sisällä, niin millaiset mahdollisuudet siellä on käyttää laitteita ja harjoitella digitaaitoja?

On siellä aika rajalliset mahdollisuudet. Suljetussa vankilassa ei ole oikeastaan mahdollisuutta. Joitain kurseja mä muistan, että oon käynyt, ATK-kurssin joskus 2000-luvun alussa. Mutta siis siellä ei ole älypuhelimia käytössä tai ei ole tietokoneita käytössä.

Avovankilassakaan ei ole älypuhelimet käytössä, mutta siellä saa anoa lupaa netin käyttöön. Suoritin silloin autokoulua niin sain anoa lupaa, että saan harjoitella niitä kirjallisia kysymyksiä. Sain neljä tuntia, eli että tunnin viikossa ja pelkästään sitä harjoitella. Avovankilassa sain sitten ne elämäni ensimmäiset nettipankkitunnukset ja sitten siellä opeteltiin käyttämään sitä nettipankkia esimerkiksi. Sai katsoa että onko tilillä rahaa. Mutta ei siellä oikein muuten olo mahdollista. Nykyäänhän sitä koitetaan saada enemmänkin mahdolliseksi, mutta ei siellä ole ollut kauheesti mahdollisuutta harjoitella, mikä kyllä olisi tärkeää.

Millaisiin muihin syihin lupia olisi voinut saada kuin tuo autokoulu?

Luulen että Kelassa ja työkkärissä asiointiin voi saada luvan. Mutta se ei niin vain onnistu. Täytyy aina anoa lupa ja se menee johtajalle, joka päättää että saako sen luvan ja tähän voi mennä vaikka viikko tai kaksikin. Se on siis pitkä prosessi eikä se onnistu niin että "mennäänpä tosta koneelle ja käydään tekee se juttu". Saattaa useassa asiassa jo laantua se mielenkiintokin siinä vaiheessa kun olisi saamassa luvan.

Minkälaisilla taidoilla sitä sitten vapautuessa on lähtenyt liikenteeseen, tarttumaan yhteiskuntaan taas kiinni?

Oon vapautunut seitsemän kertaa vankilasta, ja kuudella kerralla mulla ei ollut mitään taitoja. Oon ollut täysin avuton hoitamaan mitään asioita, ja avuton liittymään yhteiskuntaan. Ne kaikki asiat, tai no ainakin osa olisi pitänyt opetella ennen sitä siviilipäivää. Koska sitten kun sä pääset vaikka sieltä suljetusta vankilasta siviiliin ja sulla on ne kaikki asiat mitkä pitäisi opetella, muuttaa kaikki asiat, jotka normaaleille ihmisille tuntuu ihan selviltä asioilta. Mutta semmoiselle ihmiselle joka on koko ikänsä ollut vankiloissa tai rikollisessa maailmassa, ne ei ole normaaleja asioita. Se seinä on niin suuri, että mitä sun pitäisi muuttaa itsessään. Sitten on ollut helpompi palata vaan siihen vanhaan ja olla tekemättä sitä muutosta. Se on jotenkin mahdoton siinä vaiheessa.

Nyt viimeisellä kerralla mulla onnistui tämä vapautuminen niin että oli tosi pitkässä päihdekuntoutuksessa. Olin ensin suljetussa vankilassa vuoden yhteisökuntoutuksessa, sitten pääsin siitä avovankilaan, missä olin noin 8 kuukautta yhteisökuntoutuksessa ja siellä pikkuhiljaa alettiin ottaa vastuuta omasta elämästä ja opettelemaan niitä juttuja samoin niinkuin tätä tietotekniikkaakin. Ja sitten pääsin siitä vielä rangaistusajan kuntoutukseen/koevapauteen pantarangaistukseen ja olin vielä siviilin puolella kuntoutuksessa.

Siinä kun opeteltiin niitä asioita, niin se ei tullut sellaisena kertarysäyksenä, vaan pikkuhiljaa opetellaan. Siviiliin siirtyminen ja vastuunotto tapahtui pikkuhiljaa ja se on ollut tosi tärkeää. Siirtymistä yhteiskuntaan on tehty pitkäkestoisesti.

Kuka sinua on auttanut niissä digitaidoissa? Minkälaista apua olet saanut?

Mua on auttanut yhteisöhoidon paikat. Ohjaaja on esimerkiksi näyttänyt, miten asioidaan Kelassa, vaikka neljä kertaa. Ja sitten on uskaltanut itse yrittää tehdä sitä juttua. Ja sama esimerkiksi verkkopankissa. Että miten sä menet verkkopankkiin. Sitä on näytetty kädestä pitäen miten se juttu toimii.

Vankilassa oli sellainen kurssi, jossa näytettiin miten haet vaikka googlessa jotain tietoja. Niitä on opetettu ihan kädestä pitäen ja sitten on alkanut itse opettelemaan kanssa.

Eli on ollut kursseja, ja ihan lähiopastusta, ja sitten olet itse alkanut hiljalleen opettelemaan. Puhimme aiemmin yhteiskuntaan kiinnittymisestä vankilan jälkeen. Mitä ajattelet, mikä rooli juuri niillä tietotekniikka-asioilla siinä on. Että jos ei ole taitoja, etkä ole käyttänyt, niin onko se kynnyskysymys siinä yhteiskuntaan kiinnittymisessä. Vai onko kyse ennemminkin siitä että ne kaikki taidot pitää ruveta rakentamaan. Hankaloittaako kiinnittymistä, jos ei ole digitaitoja?

No kyllä se hankaloittaa. Sellaiset taidot on yksi iso osa tätä nyky-yhteiskuntaa, että kaikki pitää hoitaa semmosten kautta ja kaikki toimii siellä. Ja jos sulla ei ole sellaista taitoa lainkaan.

Siinä, että ihmiset pääsee pois siitä entisestä elämästä se on yksi iso juttu minkä tarvitsee, että kokee että osaa ja pystyy liittymään yhteiskuntaan. Koska jos kokee, ettei millään tapaa ole mahdollista liittyä niin on helpompi vaan mennä siihen vanhaan ja tuttuun missä tietää että pärjää. Et on se tärkeä juttu.

Miten se vaikuttaa sun arkeen, että sulla on nyt enemmän niitä taitoja?

Kyllä se vaikuttaa niin että mä pystyn hoitamaan ja katsomaan asiat netissä ja ei aina tarvitse soitella tai ravata toimistoissa. Ja sitten ihan työnkin kannalta, kun tarvitsee lähetellä sähköpostia tai etsiä tietoa netistä. En pärjäisi ilman. Vaikka tiettenkin ihan alkutekijöissä itse vielä olen. Ja esimerkiksi tuossa koulussa vaikeita asioita joutuu opettelemaan. Mutta mielenkiinnolla lähtee kokeilemaan niitä. Semmosta opettelua se itsellä on vielä.

Minkälaisia haasteita olet opintoihin liittyen kohdannut? Onko ehtinyt tulla jotain pulmia?

Ehkä ne haasteet tällä hetkellä on tuolla omissa korvien välissä, että pelkää selviävätkö mä tästä. Mutta vielä ei ole tullut sellaista haastetta vastaan mistä ei olisi selvinnyt, ja ihan varmasti kysymällä selviää. Isoin haaste on kyllä omien korvien välissä, kun ei ole vielä kovin luottavainen omiin taitoihin ja pelkää ettei osaa.

Tuntuuko sinusta, että apua saa, jos sitä tarvitsee?

Kyllähän sitä saa, jos sitä uskaltaa pyytää eikä tarvitse hävetä sitä. On se tietyllä tavalla häpeällistä, että joutuu itse 40-vuotiaana opettelemaan sellaisia vähän itsestään selviä taitoja, joita toiset opettelee normaalisti jo ihan nuorena. Ne ei vaan tällä taustalla ole itsestänselvyyksiä. Kun kehtaa vaan pyytää apua niin sitä on saanut ihan joka asiaan, kun vaan osaa avata suun.

Mukava kuulla! Mitä sinä ajattelet sun digitaitoista tänä päivänä? Millainen se sun osaaminen on, mitä sinä toivoisit lisää?

Osaaminen on ihan alkutekijöissään. Osaan lähettää sähköpostia ja täyttää anomukset netissä ja käydä katsomassa omat etuudet netistä ja maksaa tietenkin laskut netissä. Oikeastaan siinä on pääsääntöisesti mun taidot. Ja tietysti osaan sosiaalisesta mediaa katsoa. Mutta kirjoittamisessa ja muussa sellaisessa laitteiden hallintaan liittyvässä peruskäytössä tarvitsen taitoja.

Varmaan tässä kohtaa tuo onkin tärkeintä että sujuu se asioiden hoitaminen ja yhteistyö vaikka Kelan kanssa ja perusasiat rullaa. Sitten hiljalleen lisää niitä hifistelytaitoja. Ja myös se mitä kerroit vaikkapa sosiaalisesta mediasta, että saa sitten vaikkapa viihdettä ja yhteydenpitoa muihin ihmisiin.

Millaisia toiveita sulla on sosiaali- ja terveysalan työntekijöille ja viranomaisille?

No mun toive on se, että nähtäisi se tarpeellisuus ja tärkeys näille asioille, ja kuinka suuri se merkitys on niille ihmisille, ketkä tulee vaikkapa laitoksista ilman niitä taitoja. Se koostuu pienistä asioista, että miten suuri se muuri on, joka estää siitä vanhasta poispääsyä ja muutoksen tekemistä. Se pitäisi käsittää. Ja myös se, että millainen tärkeys sillä asteittaisella vapauttamisella on, ja että pikkuhiljaa opetetaan sitä siviilissä selviytymistä ja kaiken oppimista.

Askel askeleelta tukeminen ja rinnalla kulkeminen siinä. Kiitos tosi paljon avoimuudesta ja rohkeudesta puhua näistä asioista. Tsemppiä opintoihin ja elämään! Ja kiitos kaikille kuulijoille.

Kiitos!

Eeva-Mari Miettinen/TAMK 2020

CC BY-SA 4.0

